

<p>Szerkesztői iroda: A KIADÓHIVATALBAN, hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.</p> <p>Kiadó hivatal: WOKAL JÁNOS KÖNYVKERESKEDÉSE, hová a hirdetések s előfizetések bérmentesen küldendők.</p> <p>Kéziratok nem adtnak vissza.</p>	<h1 style="margin: 0;">KÖZÉRDEK.</h1> <h2 style="margin: 0;">Vegyes tartalmu heti lap.</h2>	<p>Megjelen minden vasárnapon egy nagy íven.</p> <p>ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK Helyben h. zhoz hordva, vagy vidékre postán küldve:</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>Egész évre</td> <td style="text-align: right;">4 frt.</td> </tr> <tr> <td>Fél</td> <td style="text-align: right;">2 "</td> </tr> <tr> <td>Negyed</td> <td style="text-align: right;">1 "</td> </tr> </table> <p>HIRDETMEYNEK DIJA: 3 has. bos. petit sorért, vagy ennek helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyiltér sora 15 kr.</p>	Egész évre	4 frt.	Fél	2 "	Negyed	1 "
Egész évre	4 frt.							
Fél	2 "							
Negyed	1 "							

Vendégeink.

A magyar alföld benépesítésére és egyszerűsmind bukovinai székely véreink betelepítésére irányzott mozgalom folytonos terjedésben van. F. hó. 12-én a pünkössti ünnepekre érkezett meg Miklós János vezetése alatt az első szekeres gazdák csoportja Páncsovára, s ime most a második csoport jön telve honvágygal és hazaszeretettel, nem félve az ellencsapástól, nem rettenve vissza munkától, fáradságtól s talán nélkülözéstől, sőt bizva a jobb jövőben, remélve, hogy feltalálja itt, amit százados otthonában nem lelt meg: az édes hazaföldet, a valódi otthonát. Amíg Odescalchy herceg 900-ra menő compact tömeget hoz vasuton, addig a bukovinai gazdák második csoportja Lovász Ferencz vezetése alatt jön saját alkalmatosságán, s bizonyára lesz még követőjük ezután is elég. Örömmel fogadjuk, legörömeztőbb itt, közöttünk marasztanók őket, mert bizony némi aggodalommal kell utjokra bocsátani véreinket azon szomorú, habár épen nem kétségbe ejtő tudósítás hallatára, amit Tollian Béla, Torontálmegye alispánja a telepítés ügyét melegen felkarolt megyei közgyűlés elé terjesztett. Hisszük, hogy e fellépésnek meg lesz a maga sikere, és tanulsága is. Reméljük, hogy a már megalakult országos telepítő egyesület — bőven támogatva a hazafias közönségtől — tervszerűen fogja a telepítést eszközölni, megválasztva a helyet s előre elkészítve, annyira, hogy rövid idő alatt virágzó községek életerős nemzedékében gyönyörködhesünk. Nehéz a feladat, de amint a bánási svábok példája mutatja, sikeresen oldható meg; és mi hisszük, hogy most midőn egy munkás, hazafias, derék néptörzsről vona szó: a kellő segély megadásában nem fog fukarkodni sem a nemzet, sem a kormány. Ily reményben és érzet-

ben szívből üdvözljük derék honfainkat, szeretett vendégeinket! Ohajjuk boldogulásukat, reményeik teljesülését — hiszen azzal hazánk erejének növekedése, nemzetünk gyarapodása lesz részben elérve.

Gáspár János kir. tanfelügyelő megnyitó beszéde

az „alsó-fehérmegyei tanító egyesület” alakuló közgyűlésén.

(Vége)

Úgy van, kedves pályatársak, ki merné tagadni, hogy az ilyen és hasonló szomorú helyzetben levő tanítóknak koronként éltető levegőre; rokonérzésű, szerencsés körülmények közt élő pályatársaknak buzdító, lelkeítő és tanulságos érintkezésére van szüksége, hogy magával s a társadalommal meghasonlása ne jöjjön, és lelkesedéssel megkezdett pályáját, mint hajótörött, végképp oda ne hagyja.

Az ilyen közvetlen érintkezés; termékenyítő eszméknek, gondolatoknak bizalmas kicserélése; a nevelés-oktatás elméleti és gyakorlati terén hangszorgalommal gyűjtött becses ismeretek és tapasztalatok kölcsönös megbeszélése; az egyes tantárgyak tanítási módjára vonatkozó s a közvetlen praxisból érdekeseknek, tanulságosoknak és a sikert biztosítóbbnak tapasztalt észrevételek; az iskolai fegyveremre, a tanítási eszközöknek javítására, a tanítók érdekeinek és tekintélyének fejlesztésére irányzott javaslatok; a munkára képtelenné vált tanítók özvegyeinek, árváinak sorsán könnyítő segélyalap létesítése, — mind-mind olyan fontos mozzanatok, melyek ösztönyszerűleg felhívják minden jóra való népiskolai tanítót a collegialis érintkezésre; egyesületek, járási körök, megannyi életadó szellemi központok alakítására. — Az egyesült, vállalt erő még a mi szerény körünkben is hatalom, mely vonz, termékenyít, hódít és a köznevelés-ügynek lassanként oly körökben is propagandát csinál, melyek képesek az iskolát a kor színvonalára emelni; a szép, de kimondhatatlan nehéz kötelességet hiven teljesítő érdemes tanítót az elismerés lélekemelő jutalmán kívül tán méltányosabb anyagi támogatásban is részesíteni.

A tanító-egyletnek szakadatlan törekednie kell a folytonos haladásra a nemzeti és szakirodalom kincseinek tanulmányozásával és értékesítésével; mely irányt adjon az egyes tanítók szükséges önművelésének s nemes pályája iránti lelkesedésének. Az önképzés, ismereteinek folytonos gyarapítása életkérdése minden tanítónak, életkérdése minden tanító-egyletnek. E nélkül a pályára iránti lelkesedés könnyen kialunnék s vele szárnyaszegve minden nemes törekvésnek; mi több, maga a tanítási gyakorlat, a tanítás módszere is szenvedne, mert jól mondják, hogy a ki már maga sem tanul, bizony elveszti túrelmét a gyermekekkel szemben; mivel feledő, mily nehéz valamit szellemileg elsajátítani. . . . Ezért az önképzés még methodicai tekintetben is oly úde forrás, melyből a tanító ismételve új meg új erőt meríthet!

De ki ne tudná köztünk, hogy a képzett és hivatását értő és hivatásáért lelkesedni tudó tanító teremt meg a legmostohabb viszonyok közt is az iskolát? Bizony ha még oly fényes palotát emelünk is az iskolának; ha még oly gazdagon szereljük is fel a modern iskola minden eszközeivel; ezzel még az intézet felvirágzását, a nevelés-oktatás áldásos sikerét vajmi kevésse biztosítottuk. A hivatása magaslátán álló lelkes tanító a legszerűsebb tanhelyiségben, talán egy öreg fa árnyékában, krétával kezében, de gazdag ismeretekkel fejében s a gyermekek és nemzeti cultura iránti rajongó szeretettel szívében csodákat művelhet. Oly ellenállhatlan vonzerőt gyakorolhat mindíg háladatos növendékeire, hogy azokat nemcsak kényszerrel nem lesz szükség az iskolába tuszkolni, hanem még a szülők sem bírják otthon tartani.

Ilyen bővös hatást gyakorolhat a lelkes tanító nemcsak növendékeire, hanem ezek által közvetleg magokra az iskolától eddig idegenkedett szülékre is; mert nincs oly rideg, nincs oly fásult szülői szív, mely ne örülne gyermekének szép ismeretekben, nemes erkölcsökben s munkaszeretében való gyarapodásán. . . . Ilyen bővös hatással lesz lassankint egész környezetre, ha nemes mesterségében a tökély bizonyos fokára emelkedett, a mint a költő oly szépen mondja: „Mikor a rózsza magát felékíti, a kertet is ékessé teszi.”

Hogy az ilyen tanítóknak collegialis, őszinte, nyilt szövetkezése mennyire emeli a hivatali buzgóságot, a ta-

TÁRCZA.

1848—49-beli visszaemlékezések.

— Egy volt honvédtől. —

A szászvárosi ütközet 1849. febr. 7.

Br. Puchner erdélyi császári főhadvezér, az általa biztosan bekerítve vélt Bemnek és sergének Szászsebesről való bámulatos megmenekülése után, míg a visszavonulókat Kalliany es. tábornok által üldöztette, addig haditervét a továbbiakra nézve megállapította, s a szerint intézkedéseit megtette.

Szászsebesre megérkezvén, az eddigi eredmények után legkevésbé sem kételkedett, hogy Bemet ezuttal nyakáról leráznia sikerül, s ezt vagy az üldözésre kiküldött császári sereg által visszavonulása közben megsemmisítheti, minden esetre pedig Erdélyből egészen kiszoríthatja, vagy utolsó eshetőségekben számított még arra is, hogy sikerülend neki Bemet a Halmágy-aradi vonalról leszorítani, s a bánási-felé kényszeríteni, hol a végesapást az általa már értesült s résen álló Leiningen es. altábornagy neki megadhatja.

Ezen számításokat oly biztosnak hitte, hogy azok előre látásában Vizaknánál volt 12.000 főnyi, de azóta még egy Károly-Ferdinánd és egy 4 századból álló Bianchi ugynevezett combinált Bataillonokkal s 2 1/2 scadron lovassággal, 14000 főre megerősödött derék hadát, Bem s a magyar sereg nem kis szerencséjére elforgácsolni kezdte.

Szászsebesen hagyta Copit es. ezredet egy erős dandárral, mely a granatos zászlóaljából, a 3-dik Jurszky tábori zászlóaljából, 2 század bukovinai cordon jägerből, 2 század Savoyai dragoonysból, 2 század Maximilian chwauxlegersből s a nehezen szállítható s további operációjára szükségtelennek vélt 12 fontos ágyútegeből állott, oly ezéllal, hogy ezen dandár, mihent neki sikerülend Bemet megsemmisíteni, vagy legalább Erdélyből kiszorítani, a legelső parancsa rögtön Kolozsvár ellen induljon.

Ezen mivelet által három ezernyi császári sereg tételül vesztegelt.

Klokoosán császári őrnagyot a 3-dik Károly-Ferdinánd zászlóaljjal Zalatna felé a hegyeknek indította, hogy Déva-felé vonuljon s Bemet a Halmágy-aradi vonalról szorítsa le.

Ezen rendelkezés által br. Puchner serege 1200 fővel megapadott, s ezen zászlóalj a hegyek közt annyira elkalandozott, hogy azzal a március 3-diki másod napi ütközetig nem találkoztunk.

Reschnár es. kapitányt és zászlóaljparancsnokot a 2-ik Károly-Ferdinánd zászlóaljjal, Bokaj, Algyógy és Nagy-Rápolat felé küldötte, hogy a Maros jobb partján a magyar sereg ellen a szükséghez képest operáljon. Br. Puchner szerencséjére ezen eseh eredetű bátor kapitány a piski csatánál a császáriak legválságosabb helyzetében a magyar sereg balszárnyán megjelent, a magyar sereg ekkori visszaszorításában lényegesen befolyt, sőt a hidon visszavonuló ellen szurony támadást is intézett, a mi ezen kapitánynak s zászlóalj-parancsnoknak s nem Puchnernek beszámítható.

Br. Puchner ereje elforgácsolásával még ekkor sem elégedett meg, hanem Sibothra érkezvén gr. Danm es. őrnagyot egy Párma és egy Bianchi zászlóaljjal, egy escadron Maximilian könnyű lovassal és egy három fontos üteggel Felkenyér felé indította, hogy Kasztó felé vonulva, Szászvárost háttan támadja meg, s Bem visszavonulási útját vágja el.

Gr. Danm itt is, valamint előbb Kolozsvár megtámadásánál s később a medgyesi csatánál megkésett, s ezen dandár a Szászváros ellen operáló császári seregre nézve elveszett.

Br. Puchner Zsibothról még virradat előtt kiindulva, a Szászvárosban levő Bem ellen a támadást kora hajnalban kezdette meg.

Támadó sergének alkotó részei és létszáma: Kalliany es. tábornok alatt 2 zászlóalj Szivkovich, a Landwehr és a 3-dik tábori Bataillon 1800 fő, 1 Bataillon orlái határőr 1000 fő, 2 század bánási határőr 300 fő.

b. Stutterheim ezredes alatt: 2 combinált bian-

chi Bataillon, melyek 4—4. századból állottak 1200 fő, 4 század hurrah jäger a 3, 4, 5 és a 6-dik 600 fő. — Összes gyalogság 4900 fő.

Lovasság volt Kalliany dandárjánál: 2 század Maximilian könnyű lovas 300 fő és ló.

b. Stutterheim dandárjánál: 1 1/2 század székely-huszár a dobrai, desáni, borbándi, vajasdi szárnyak 220 fő és ló.

Ezeket kívül tartalékban volt Losenau császári ezredes alatt, 3 század Maximilian chwauxlegers 450 fő és ló. — Összes lovasság 970 fő és ló.

Ágyuja volt Kallianyknak 9, egy 6 fontos, 1/2 3 fontos üteg, b. Stutterheimknak egy 6 fontos üteg, és Losenauknak szintén egy 6 fontos üteg, együtt 21 ágyújuk.

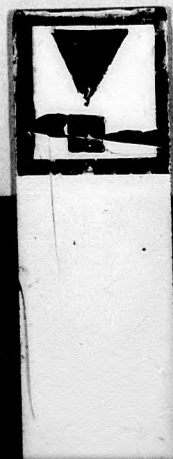
Bem a szászvárosi ütközetet azon kilátásban fogadta el, hogy br. Kemény Farkas és Beke alezredesek segítségével számíthat, mert már éjfél tájban egy gr. Bethlen Gergely által küldött lovas futár által arról értesült, hogy ezek Déván vannak, s előőrseiket, melyek 2 század 55-dik zászlóaljbéli honvédből s 2 század bihari lovasból állottak, Bethlen Gergely a piski hidnál találta, s ezeket szászvárosra be is rendelte, valamint, hogy ezek éjfél után 2 óra tájban Szászvárosra meg is érkeztek.

Ezen 700 főnyi segély-csapaton kívül Bem tábornok megviselt kis serege állott: 5 század 27-dik zászlóaljbéli honvédből 280 fő, 4 század 31-dik zászlóaljbéli honvédből 180 fő, 2 század br. Kemény Farkas-féle önkéntesekből 140 fő, aulisták 20 fő, 55 zászlóaljtló 2 század 120 fő, 84 és 11 zászlóaljtló összesen 50 fő; gyalogság 790 fő.

Volt 2 század leolvadt Mátyás-huszár 120 fő és ló. — Együtt 910 fő és 120 ló. — Ágyuja volt 4 hat fontos.

Megjegyezni kívánom, hogy ezen számban volt 40—50 honvéd, kinek fegyvere sem volt, melyet ezek Vizaknánál és Szászsebesnél hátrahagytak, és szintén annyi kiknek fegyvereik a használatban megrongáltattak, a szuronyok hiányoztak, s a puskák az ágyugolyók által egybetörtettek, részint a sok használat miatt el nem sültek.

Ezen kívül a töltevények mint az ágyuknál úgy a honvédekénél is hiányoztak, az ágyútöltény is fogyatékn volt,



nitői kar erkölcsi súlyát s minden jóknak becsülését, ki merné azt tagadásba hozni?

Hogy a tanító szép hivatásának ezen színvonalán megállhasson; hogy a tanítókat a haza, egyház és társadalom által kijelölt díszes állását megőrizhesse és felálló s becsülettel végzett munkáját minden irányban siker koszorúzhassa, erre kétségen kívül legbiztosabb eszköz a tanítók egyesülete.

Hála a gondviselésnek, eljött az idő, midőn a mi legsajátságosabb viszonyok közt fejlődő megyénk területén is — hol a népoktatási törvény csak szórányosan talált egy-egy képzetlenebb néptanítót; hol a felekezeti hatóságok csak lassanként és fokozatosan rendezhetők tanítóképző-intézetek; tehették valamivel élhetőbbé a tanítói állomásokat — igen eljött már az idő, hogy megyénk területén is szervezhessünk egy általános tanító-egyesületet.

Sohasem voltak kedvezőbbek erre a politikai és egyházi viszonyok mint most. Maga a közoktatás terén is szabadelvű, alkotmányos érzelmi és áldozni is kész kormányunk, első sorban mélyen tisztelt közoktatásügyi m. kir. miniszter urunk hívja fel erre a népnevelés szerény napzásomait; maga áll élére az összes tanítóegyletek üdvös működésének, midőn alkalmat nyit egy országos tanítói képviselői közgyűlésnek az ország szívében, államköltségen megtartására, melyre a civilizált országokban példa nincsen; hol alkalma legyen az ország különböző tanítóegyleteinek képviselőik által egymással érintkezni, s a fontos nevelés-oktatási kérdéseket megvitatni.

Ilyen kedvező constellációk közt collegialis bizalommal hívjuk fel megyénk minden ügybuzgó tanítóját és tanítónőjét, hogy csatlakozzék a megállítandó alapszabályzat értelmében szíves-leléssel alakuló testületünkhöz, és egész erőlyvel dolgozzék maga és egyszersmind pályatársai tovább fejlesztésén; az iskola és tanító kar érdekeit közös erővel, kellő nyugalommal; de férfias erőlyvel minden irányban képviselje, és a hol szükséges, oltalmazza meg.

A mi egyesületünk esendes és bizalmas, mondhatnám, családi körébe vonulhatnak meg kedves pályatársaink a külső élet izgató napi kérdéseinek zajától, melyek csak kedélyeket zavarnak s itéleteket tehetnek elfogultakká; avagy a mi ennél sokkal rosszabb, könnyen ellenkezésbe hozhatnák előjáróikkal és sokszor magokkal a szülőkkel; mind két esetben úgy az iskola érdekének, mint saját tekintélyüknek rovására.

Nagyon helyesen mondja korunk egy híres német paedagogusa (Dittes), a tanítóknak valódi őszinte barátja: „igen, vegyen részt a tanító is az ország és nemzet ügyeiben; de kellő nyugodtság- és tárgyilagossággal; kerülje a politikai pártok küzdelmeit. Ne feledje, hogy a tanító főpoliticiája az ifjú nemzedék nevelése. Legyen mindenben óvatos, eszélyes előrelátó és sohase tegye ki magát haszontalan hajótörésnek!”

A valódi humanitas minden szép, igaz és jó szolgálatában vezesse megyénk ügybuzgó tanítóit és a mi uj

egyletünket is, és törhetlen erővel teljesítse a rábizott nemes missiót a nemzeti cultura felvirágzásának bár szerény, de alapvető nagy munkájánál!

Megyénk részvétírata özv. Mailáth György-néhez és az erre adott válasz.

Alsó-Fehérmegye törvényhatósági bizottságának, 1883. április 25-én tartott rendes közgyűlése határozatából székelyi Mailáth György országbíró gyászos elhunytá alkalmával a bánatos özvegyhez következő részvét-irat intéztetett.

Kegyelmes Asszony!

Mely megdöbbenéssel és hazafini bánattal fogadva azon lesújtó hírt, mely hazánk egyik legkitünőbb fiának, válságos időkben a legmagasabb királyi trón és a haza által egyaránt bizalommal kitüntetett magyar politikai férfiak egyikének: Nagyméltóságú székelyi Mailáth György országbírónak s a főrendiház elnökének gyászos elhunytát jelezte, hontani kötelességünknek tartottuk, hogy dicső emléket jegyzőkönyvünkben részvétteljesen megörökítsük.

Az alkotmányos élet minden tisztviselőinek s a magyar állam minden hű tagjának eltörülhetetlen emlékekben maradnak azon nagybecsű szolgálatok, melyeket a nagy-névű férfi tett. — És azon törekvések, melyeket hazai jogszolgáltatásunk emelése, a magyar irodalom virágzásra hozása körül kifejtett: a legszebb példát nyújtják mind azoknak, kik tiszta szívvel, emelkedett lélekkel s a leg-nemesebb érzelmmel óhajják nyomdokait követni.

Áldott legyen emlékezte!!

Fogadja, Kegyelmes Asszony, s fogadja a mélyen sajtott méltóságos család minden tagja legteljesebb részvétünk őszinte nyilvánítását, melylyel maradtunk stb.

Ezen részvétírata a megye alispánjához czimezve következő irat érkezett.

Nagyságos alispán ur!

Fogadja Nagyságod és nemes Alsó-Fehérmegye t. közönsége az engem és családomat ért lesújtó csapás alkalmából kifejezett megtisztelő részvéteért, ugy a magam, mint egész családom nevében, mélyen érzett, bánatos köszönetemet.

A tudat, hogy az ország minden részében oly őszinte elismeréssel adóznak a drága elhunyt áldott emlékének — és hogy annyian osztják mély és sajtó fájdalomunkat: segíti elviselnünk a mérhetlen csapást, melyet a végzeteiben ki nem puhatolható isteni Gondviselés reánk mért.

Fogadja Nagyságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kelt Valpón, 1883. évi május hó 8-án.

Özv. Mailáth György-né.

némely csapatbeli honvédnél 2—3 tölteny, a többiekén legfennebb 10 volt.

A segélyül idézett 2 század honvéd egyenkint 60 töltennyel bírt.

Bem a császáriakat Kemény Farkas és Beke alezredek segítségével nyakáról teljesen lerázni akarván, csapatjait február 7-ikén az öt Szászvárosra kora hajnalban megtámadó császáriakkal szemben, a városon kívül csatarendben felállította.

A császáriak nagyban számítottak gr. Daun dandárjának háttámadására, ezért előnyomulásait folytonosan és szándékosan huzzák és halasztották.

Meg kell adni Bemnek, hogy ő neki a jelzett, de elmaradt oldaltámadás figyelmét ki nem kerülte, minthogy ő a Kasztó felől mellékháza a br. Kemény Farkas-főle önkéntesek egyik századját kirendelte; hogy ezen leolvadt század a támadásra küldött, s 6 ágyúval ellátott dandárral szemben, ágyú is ugyszólva töltenyek hiányában, a küzdelmet minő eredménnyel állotta volna ki, — elgondolható.

Rövid alig másfél óráig tartó kölcsönös ágyuzás és esatározás után, mely közben ágyú és puska töltenyeink majdnem egészen felhasználáltak, a Geneszy Pál alatt álló bihari lovasok, egy közből csapó gránát golyó által megzavarodva, felbomlottak és megfutottak; ezen mozdulat látára gyalogságunk is zavarba jött, és felbomolva, részint a városba meghátrált, részint a városhoz visszahúzódott s az ágyúk mellett sorakozott.

Bem még mindig számított Kemény Farkas megérkezésre s azért hátrálásra nem gondolt, a tábornok közlében ekkor csak is Dobay őrnagy állott, gr. Bethlen Gergely alezredek ki Déváról reggel visszaérkezett és Makray őrnagy a meghátrált gyalogság rendbeszedésével s visszatérésével a városban foglalkoztak.

De Kemény Farkas nem érkezett, mert ő a piskii hídon átvonulva midőn Pad helység irányába ért, már hallszott Szászvárosról az ágyuzás, de jöttek is az egyes szállingozók, kik a csata kedvezőtlen kimeneteléről hírt hoztak.

Kemény Farkas erre kis dandárját rögtön megállította, s Inczedy őrnaggyal és Horváth huszárkapitánnyal

tanácskozott, mely tanácskozás eredménye lett, hogy miután a tábornoknak Szászvárosig eljutni sikerült, kétség-telenül a piskii hidig is meghátrálhat, s ezért sokkal cél-szerűbb lesz a piskii hidhoz visszatérniök, hol a terep oltalomra kedvezőbb, mint az előttük levő nyílt terep sergük csekély számát elárulva, azt veszélynek kitenni anélkül, hogy Bemnek a kívánt segélyt nyújtaniok sikerülne.

Alig hogy megtértek, már vették a tábornoknak az ő megállapodásukat megerősítő rendeletét, hogy a piskii hidat állják el.

E közben a császáriak, kik Szászvárosnál Bem négy ágyújával szemben, atartalékban levőket nem is számítva, 15 ágyúval rendelkeztek, s így jelentékeny tulsúlyban voltak, a fűzfák előtt a Cserna patak mellett felállított két magyar ágyú s az itt levő csekély számú gyalogság ellen egy Szivkovich és egy Bianchi zászlóalj által rohamot intéztek, melyet az ellenséges ágyúk tüzetől sokat szenvedett, de a közelebbi napokban is igen megviselt magyar gyalogság nagy része be sem várt, hanem a városba meghátrált.

Bem tábornok, mint minden visszavonulásnál, utolsó ágyúit az ellenséges roham oszlop elejét képező Szivkovics gyalogságra sűtteti: s ezekkel sikerült neki egy ideig a rohamot feltartóztatni.

A Szivkovicsok magukat egybeszedik s egyenesen az ágyúknak rohannak, s az elől jövőknék sikerült is a két ágyút elfoglalni, mit Bem látva, veszélyben levő ágyúihoz lovagol, s határtalan merészségével a Szivkovicsokat korbácsolni kezdette: „Fort Spitzbuben, die sind meine Kanonen.“

A Szivkovicsok megütődve tétovázniak, lehet hogy Bemet szürke köppenyéről előkelő osztrák usztaek válték a magyar tüzerek pedig a helyett, hogy ezen incidenst felhasználva, felmondonyoztak s az ágyúkkal elvonultak volna fejüket veszítve, a két ágyút eszerben hagyták, és a szerkerész lovakkal és löszeres kocsikkal elsiettek.

Ezt látva Bem szintén elvonulni készült és békés indulat barna paripáját paskolni kezdette, de a felocsúdó Szivkovicsok reá sortűzet adtak, melyből egy golyó Bem tábornoknak jobb kezén a középső ujját összezúzta.

Elvi kérdések és határozatok a közigazgatás köréből.

1. Lehet-e vér szerinti rokonságban, illetőleg sógorsági viszonyban álló egyéneknek egy és ugyanazon járás szolgabírói hivatalában együtt szolgálni? Ezen kérdés, mely törvény által szabályozva nincs, egy Szatmármegyében közelebb felmerült eset alkalmából, a belügyminiszter által, különben már előzetes korábbi megállapodásokhoz képest, oda döntetett el, hogy az ily kötelekben álló egyének együtt szolgálása a közigazgatás érdekében helyt nem foglalhat s ilyen esetekben ezen összeférhetlenség szükségképen az egyik tisztviselő áthelyezését vonja maga után. Az áthelyezést a választott tisztviselőnél a megye közönsége, a kinevezésnél a főispán teljesíti.

2. Vízakna város képviselő testülete a megüresedett első tanácsosi, egyszersmind árvaszéki előadói állomásra egy különben teljesen kvalifikált egyént választott, ki azonban a polgármesternek — egyszersmind árvaszéki elnöknek — testvére volt. A közbevetett felfolyamodást a megye bizottsága azon okból utasította el, mivel ily körülményre közigazgatási törvényeink elutasított rendeletet nem tartalmaznak, azonban elvi eldöntés végett az ügyet a belügyminiszterhez felterjeszteni elhatározta. Belügyminiszter úrnak 15.680—1883. sz. a. határozata szerint a testvéri, avagy fel- és lemenő rokonságban levő egyéneknek ugyanazon tanácsba való beválasztása az 1871. XVIII. t.-cz. szabványaihoz nem ütközik. „Mintán azonban a kérdéses tanácsnoki állomással egyszersmind az árvaszéki I-ső ülnöki teendők ellátása is egybe van kapcsolva, az 1871. IX. t.-cz. 1. §-nak b) pontja szerint pedig, ha ugyanazon bíróságnál alkalmazott bírók között egyenes, vagy harmadiziglen oldalrokonság, vagy másodiziglen sógorsági viszony létezik vagy beáll, — a bíróság más bírósághoz helyezendő át; tekintve, hogy az árvaszék a törvény értelmében a hatásköréhez tartozó ügyekben közigazgatási bíraskodást gyakorol, szükséges, hogy az utóbb idézett törvényben kifejezett elvnek irányadóul vételével az árvaszék is akként alakítsák, miszerint abban egyenes ágoni rokonok vagy harmadiziglen oldalrokonok, avagy másodiziglen sógorok együtt ne legyenek.“ Ennélfogva elrendeli a miniszter, hogy az árvaszéki ügyek előadása más tisztviselőre bizassék a megválasztott tanácsnok kizárásával, — mi ha teljesíthető nem volna, a szóban levő választás megsemmisítettnek tekintendő.

3. Érdekes vita fejlődött ki Szolnok-Dobokamegye törvényhatósági bizottságának folyó évi május havában tartott közgyűlésén azon kérdés felett: vajjon választás tekintetében a rendezett tanácsú városok főjegyzői ugyanazon szabály alá esnek-e, mint a községi- és körjegyzők: t. i. élethossziglan megtarthatják hivatalukat, vagy pedig úgy, mint az előjáróság többi tagjai: 6 évre választatnak. Szamos-Ujvár r. t. város szabályrendeletének tárgyalásánál felszólt ugyanis Duha Gerő kir. körjegyző és azt vitatá, hogy a rendes tanácsú város „főjegyző“-je (igy az idevonatkozó törvény kifejezése) nem élethossziglan vá-

Itt jelentékeny szolgálatot tett Bemnek egy Bakó nevezetű szatmármegyei születésű, 55-dik honvédszázalój-beli tizedes, ki nehányan magával a veszélyben forgó tábornok segítségére sietett, s miután szurony a vizaknai küzdelemben le volt törve, puskatásával egymásután több Szivkovicsot leütött; továbbá egy Deák nevű őrmester a Kemény Farkas csapatjából, ki, mint értesültem, alvinczi volt, s a ki szintén többet magával Bem segítségére rohamt, s megmentésében nevezetes részt vett.

Bem szerencsésen megmenekült, de két ágyúját megmenteni nem tudta; ekkor nagyon haragudott Dobay őrnagyra, mert zászlóalját egybetartani nem tudta s ujjának elvesztéséért okolta, valamint nehezelt még gr. Bethlen Gergely alezredekre. Kinek Kemény Farkas megköszöntését tulajdonította.

Ekkor történt, hogy két század a 31-dik zászlóalj-ból az előtörő császáriaktól a főüttől elvágatván, a kertek felé hátrált, minden sövény és palánk kerítést, mely utját zárta, letört és letépett, míg a város tulsó végére jut-hatott. — Még szerencséje volt Bemnek s kis seregének, hogy maga idejében visszavonulhatott s gr. Daun es. őrnagy háttámadását be nem várta, mert ekkor teljesen megsemmisített volt.

Hogy Bem tábornok sebzett ujját a megfagyás által el ne mérgesedjék, Makray őrnagy gallér-köpenyét odaadta, melybe a tábornok Makray segítségével bebonyálta.

Bem tábornok a városból kiérve, maga előre lovagolt, miután Czeck alezredeknek meghagyta, hogy az utó-csapatot képező lovassággal, aulistákkal s az 55-dik zászlóalj segélyére jött két századával s a megmaradt két ágyú-val positio után positiot vegyen s az üldöző ellent feltartóztatni s seregének elvonulását biztosítani törekedjék.

Midőn Pad helységéhez ért, magához rendelte Sziz-gethy tordamegyei főorvost, ki ekkor a Mátyás-huszárok-nál főorvosi minőségben alkalmazva volt, s általa sebzett ujj-járól a roncsokat eltávolíttatta, sebéit kimosatta s beköt-tette. Az orvos még egy kendővel, melyet a tábornok nyakába alkalmazott, karját is felkötötte. — Feljegyzem emlékeztetre érdemes szavait, melyeket ezen műtét közben mondott: „Se baj, ezen ujjnak úgy is soha hasz-

g sógorsági
járás szol-
rdés, mely
armegyében
miniszter ál-
podásokhoz
n álló egyé-
l helyt nem
eg szükség-
maga után.
gye közön-

egüresedett
állomásra
választott, ki
arvaszéki el-
yamodást a
ível ily kö-
rendeletet
ett az ügyet
a. Belügy-
zata szerint
levő egyá-
sa az 1871.
után azon-
ersmind az
be van kap-
ntja szerint
bírók között
egy második
— a bíró
gy az árva-
tozó ügyek-
sége, hogy
irányadóul
miszerint
iglen oldal-
legyenek.
széki ügyek
választott ta-
m volna, a
ntendő.
obokamegye
havában tar-
választás te-
győző ugyan-
körülegzők:
vagy pedig
választatnak.
árgyalásánál
ő és azt vi-
je (így az
ssziglan vá-

k egy Bakó
védzászlóalj-
ben forgó tá-
a vizaknai
ásután több
ormester a
tem, alvinezi
gitségére ro-

ggyuját meg-
t Dobay ör-
ta s ujjának
gr. Bethlen
megkésését

k zászlóalj-
án, a kertek
st, mely ut-
végére jut-
s seregének,
Damm es. ör-
kor teljesen

gftagyás által
nyét odaadta,
nyálta.
a előre lova-
hogy az utó-
55-dik zász-
adt két ágyu-
ellent feltar-
örekedjék.
rendelte Szi-
-huszároknál
szelzett új-
atta s beköt-
a tábornok
Fejlegyzem
nütét közben
oha hasz-

lasztandó, mint a községi és körjegyző, mert a törvény csak ez utóbbi kettőről rendelkezik ily értelemben.

Szarvadi Pál kir. tan. alispán felolvassa a törvényt, melyből kitűnik, hogy a r. tanács város is község, nem nagy, — nem kis község, hanem rendezett tanácsesal, város nével bíró község, fővetkezéleg jegyzője: községi jegyző, ez tehát szintén élethossziglan választandó.

Duha Gerő hangsúlyozza ezzel szemben, hogy a r. tanács város tisztviselői között éppen a hivatkozott törvény a r. t. város jegyzőjét nem községi jegyzőnek, hanem „főjegyző“-nek nevezi és az élethossziglani választást a községi jegyzőre terjeszti ki, nem egyszersmind a főjegyzőre, a kiről rendelkezésnél szó sem lévén, ebből az következik, hogy a főjegyző, mint a többi r. tan. városi tisztviselő 6 évről 6 évre választandó.

Főispán figyelmébe ajánlja felszólalónak azon körülményt, hogy a törvény sehol sem intézkedik a „főjegyző“ választásáról. A törvény azt mondja: (lásd az 1871. XVIII. t. cz. 70. §-át) „az előjárás a jegyző kivételével kis és nagy községekben 3 évre, rendezett tanácsu városokban 6 évre választatik. A község- és körjegyző élethossziglan megtartja hivatalát.“ — Ebből kétségtelen, hogy a rendezett tanács város főjegyzője: községi jegyző, s így szintén élethossziglan választatik. — A közgyűlés is ezen vélemény szerint határozott.

Egy nemes lelkű nő végtisztességéttele.

Méltó kegyelettel kell megemlékeznünk néhai farczádi Sándor Elek, városunk feledhetetlen emlékeztű egykori polgármestere köztisztelőben állott özvegyének: Kósa Annának f. május hó 15-ére virradólag váratlanul bekövetkezett elhunytáról. — Váratlanul lepte meg a halál élete 69-ik évében a szeretett férjének elvesztése óta megtört gyászoló özvegyet, ki végperezeiben munkás életének emlékét kegyeletes alapítvánnyal örökíté meg, kiváló szeretettel gondoskodván egyszersmind halála utáni időkre is szegényebb sorsu rokonairól. — A nemes szívű hagyományozó piaczi emeletes házat a városi szegények menház alapja javára hagyományozta azon föltétellel, miszerint annak jövedelméből előbb 400 frt örökbe fogadott leányának, azután 1000—1000 frt boldogult férje, továbbá az ő és rokonai sírjára felállítandó emlék költségeire fordítassék, azután 1000 frt a helybeli ev. ref. egyháznak; ezen összegek kifizetése után pedig a ház egész jövedelme a létesítendő városi menház czéljaira használtassék fel. A végrendelet értelmében 4 unokatestvére között osztandók fel a néhai külső ingatlanai kevés kivétellel, egyik rokonának jut a várszeg-utcai ház és kert, s az ingóságokon mások rokona és nevelt leánya fognak osztozni.

Az elhunyt nemes lelkű nőt közzéírta kísérte sírjába. Folyó hó 17-én délután tartott temetésén rendkívül nagyszámú közönség jelent meg, élén a városi tanács és városi képviselő testület tagjaival. A dalkör éneke s a lelkész könyörgése után a koporsót a tanács tagjai és

nát nem vettem, egy felesleges ujjommal kevesebb van.“

Igy ért 1849. febr. 7-én délelőtt a piski hidhoz, hol őt b. Kemény Farkas alezredes és Incedy őrnagy fogadták s kikhez első szava volt: „Schauen Sie, schauen Sie! (ez volt rendez szójárása) ich habe nichts, als mein Schnupftuch.“ Továbbá mielőtt tovább indult volna, így nyilatkozott: „Ich gehe mit meiner Armee nach Déva um mich aus zu ruhen. Vertheidigen Sie die Brücke. Ist die Brücke verloren, so ist Siebenbürgen verloren.“

Ezzel Déva felé távozott, mi közben a felállított 11. honvédzászlóalj és a Mátyás-huszár század őt lelkesen üdvözölte és megéljenzete.

Erősítésül hátrahagyta még azon két század, 55-dik zászlóaljbéli honvédet, a kik hozzá Szászvároson csatlakoztak Barothy százados alatt és 6 ágyut a Beke alezredes által hozottakból.

Azon 10—11 honvéd, kik a 11. honvéd zászlóaljtól annak Vizaknáról történt elindulásakor az időt elaludták és hátramaradtak, zászlóaljukhoz csatlakoztak.

Az utána csakhamar megérkező kis sereg („Armee“) látva a felállított sorokat s magát a további üldöztetéstől mentve érezvén, fellélegzett s szintén éljenzésbe tört ki.

Hogy Bem visszahuzódó kis serege, melyet ő „Armee“-nak nevezett, menyinyiből állt, a szászvárosi csata kezdete előtt feltüntetett létszámból kivehető, melyből még az azon napi küzdelemben elesetek és sebesültek miatt 30—40 hiányzott.

Az üldöző császáriak nemsokára mutatkoztak, de maguk előtt egy csatarendben felállított sereget látván, csakhamar megfordultak s előőrseiket Padra helyezvén, Szászvárosra visszavonultak.

Bem másnap, febr. 8-án, Déváról elindította betegit, sebesültjeit, hiányos fegyverzetű s fegyvertelen honvédeit s a Hunyad- és Zarándmezekből menekülők nagy számát Körösbánya felé Nagy-Váradra egy fél század lovas nemzetőr fedezete alatt, de ezek második éjjel egy nagyszámú oláh felkelő tábor által megármadtattak és leöltek.

képviselők s az önk. tűzoltó egyesület tagjai vitték a halottas háztól a zsufolásig megtelt ref. templomig, hol Dr. Bartók György tartott a halott feletti imát és gyászbeszédet a dalkör megindító gyászadalának elzengése után. A templom hajója, padjai fekete szövettel voltak bevonva s az erkélyekről gyászlobogók csüngtek alá. — A gyászszertartás bevégeztével a koporsót gyászkoocsra helyezték, melyet a v. képviselő testület, a ref. egyház és a rokokokoszorui borítottak el. A gyászkiéret impozáns menetté gyarapodva, vonult ki a tűzoltó egyesület zenekarának bánatos hangjai mellett a ref. temetőbe, hol a gyászszertartást dr. Bartók búcsuszavai és a dalkör gyászdala rekeszté be.

A nemes szívű elhunytak gyermekei nem maradtak, de nevét bizonyára késő századokig fenn fogja tartani áldásos, jótékony alapítványa.

Áldás emlékére, béke poraira!

Vendégeink fogadtatása Nagy-Enyeden.

— Május 19. —

Már reggel 8 óra előtt nagy volt a mozgolódás. Az Örhegyen mozsarak durrogása hívta készülődésre a város lakosságát, majd a városi zenekar zendíté rá a „Rákóczy“ lelkesítő hangjait, s vígan lobogó zászlók alatt vonult el a városház elöl, megkerülni a várat, hogy a harsogó hangok minden irányban szétoszolván, a közönséget gyors készülődésre indítsák. Az eredmény nem is maradt el. Csakhamar hullámszerűen kezdett a népség s az ez idő alatt gyorsan összegyülekezett tűzoltókkal élén, zászlók lobogása, zeneszó harsogása mellett indult meg a magyar-uteza végére; minthogy időközben azt az értesítést vettük, hogy székely atyánkfiai közeledőben vannak városunkhoz. Nem is kellett sokáig várakoznunk. Csakhamar feltűnt a Holtmaros irányában a fehér ernyős szekerek hosszú sora, élől a nemzeti lobogó, melyre piros és arany himmel „Isensegits. 1883.“ van varva. A milótai kert előtt le szálltak vendégeink férfi tagjai s a lovak vezetését a nőnem vette kezébe, am azok vezetőjük Lovász Mihály az előbök siető Veres Mózes köré gyűlve, gyalog jövének a város végéig, hol a polgárság igen szép száma, a Bethlen-főtanoda bent levő ifjúsága, a közhivatalok tisztviselői s a testületileg kivonult tűzoltók díszes csapata várt rájuk. A mint a fogadtatás helyére megérkeztek, a zenekar a himnust zendíté rá, melynek magasztos hangjait az egész gyülekezet kalaplelvé hallgatá. Ennek elhangzása után Kovács Gyula, városunk érdemes polgármestere üdvözölte őket Nagy-Enyed város közönsége nevében egy igen szépen átgondolt s meleg hangon elmondott ügyes beszédben. „Üdvözlöm önöket új hazát kereső vándorutjokban. Új hazát mondék, mert bár ezredéves ennek élete, önök előtt, kiknek őseit a balsors hazánkból kiüldözé, most tárnulnak először ölelésre e szerető édes anyának karjai, hogy aztán egy öleléssel örökre szívére szorítsa önöket. A hazában általánosan uralkodó öröm és rokonszenvezete Nagy-Enyed városa polgárainak szívét is melegen dobogtatja önök iránt, mert e város a hazaszeretet magasztos tényeinek végrehajtásában mindig vezérlő szerepet vitt s talán éppen ez okból nem egyszer pusztíták ki lakosságát, égették le porig lakóházaikat, — de a lankadni nem tudó munkás hazaszeretet csakhamar ismét újból és díszesen fölépíté azt romjaiból. Adjon az Isten önöknek is ily esüggedetlen kitartást és ily lángoló hazaszeretetet, akkor új hazájokban virágzó községet fognak alkotni s nem leend okuk soha félni az elnyomatás veszélyétől. Legyenek még egyszer melegen üdvözölve városunkban! — Az Isten áldja és éltesse mindnyájukat! Éljenek!“

Polgármesterünk lelkes szavait riadó éljen követé, mely a közeli hegyek ormairól sokszoros visszhangban döngött vissza. — Az üdvözlő szónoklatra székely véreink derék vezetője, Lovász Mihály (kinek mellén hadi érmet láttunk) erőteljes hangon következőleg válaszolt: „Nagy lelkű urak! Köszönjük a fogadtatást, melybe minket részesítenek. Haza jöttünk, mert a szívünk ide huzott, hogy megpihenjünk az édes anya kebelén, a kit csak hirtől ismertünk eddig. Hű fiai leszünk a hazának, szolgálunk, ha kell — életünkkel és vérünkkel nemzetünknek. Éljen a haza, éljen a király!“

Szavait szintén lelkes „éljen“ követé. — Ezután a menet megindult s a magyarutezán végig harsogott a zene, döngött az éljen, közbe-közbe az Örhegy öreg mozsarai is durrogtak. A menet élén a tűzoltók díszes csoportja haladt, azután székely véreink vezetője Lovász M. kezében a nemzeti zászlóval, jobbján megyénk főjegyzője, balján városunk polgármestere által kísértetve; utánnok a többi csángók és a városi polgárság tömött csapata, majd a szekerek hosszú sora következett. A városház elé érkezve a menet megállapodott s miután városunk polgármestere a vezetőnek a szükséges utasításokat megadta, az elszállásolási jegyek osztatták szét s a szekerek egy-egy tűzoltó által vezetve szállásukra hajtottak. — Délután a városház udvarán zene, este 6 órakor a minoriták templomában istentisztelet, nemkülönben holnap (vasárnap) reggel is.

A vasárnap reggeli mise után a városház udvarán villásreggeli vár székely véreinkre, melynek elköltése után utjokat folytatni fogják Tövis és Gyula-Fehérvár felé.

LEVELEZÉS.

Magyar-Igen, 1883. május 8.

Szeretném arról tudósítani a tek. szerkesztőséget, hogy olvasdánk, tűzoltó-, műkedvelő- stb. egyleteink virágoznak, dalárdánk a kezdet nehézségein rég túl van stb.

Mondom, nagyon szeretném ilyen s ehez hasonló dolgról írni jelen levelemben, de miután ezek hiálal vagyunk, — ámbár reánk férne — nem marad egyéb, mint erről nagy bőlesen hallgatni s inkább a szorosabb értelemben vett anyagiakról írni egy pár sort.

Időjárásunk, valamint országserzte ugy itt is nagyon esős s mondhatni hideg. Ma van egy kis derültebb s melegebb napunk. Az ős- és tavasz-vetések meglehetősek, sőt mondhatni szépek. A szőlők hajtanak. A törökbuza vetések most folynának, ha az esőzés megállana.

Már most Cicero pro domo sua. A mi az egészségügyet illeti, az jelenleg kitünő, a menyiben városunkban és vidékén majd semmi betegség, legalább tudomra nines. Azért irám, hogy tudomra, mert valamint az ország több helységéről, ugy vidékünkéről is elmondhatjuk, hogy a közegészségügy melegítő sugara nem tört még a nép minden rétegében annyira utat, hogy az orvosi segély minden egyes betegségnél igénybe vételessék, de sőt több helyt nagyobb súlyt fektetnek a babonára, mint a természettudományon alapuló s a józan okossággal megegyező orvosi műsegélyre.

Hanem remélhető, hogy idővel, különösen ha a népoktatás hazánkban — mint remélhetni lehet — fölvirágzik s minden népiskolában a közegészségügy mint rendes tantárgy tanítottatik: az egészségügy is mind nagyobb tért fog magának a nép között kivívni, míg végre az ötlet megillető helyet, a közméltánylat helyét fogja elfoglalni.

Lukácsfy Viktor,
járás orvos.

A m. kir. államvasutak menetrendje folyó évi június hó 1-től.

A magyar államvasutak vonalán f. évi június 1-én új menetrend lesz. A gyors- és személyvonatok menetrendében ugyan csak pár percnyi különbség leend, — azonban a vegyes vonatok helyett az erdélyrészi területen ugynevezett „omnibus vonatok“ fognak közlekedni személyszállításra berendezve. — A fővonal menetrendje a következő:*)

Budapest—Predeal			
Állomások	Személyv.	Gyorsvonat	Omnibusv.
Budapest-Józsefváros ind.	8.00	9.45	2.50
Kolozsvár ér.	8.57	7.08	5.40
Deés felé			
Kolozsvár ind.	9.23	7.18	6.00
Kocsárd ér.	11.54	8.51	9.24
Maros-Vásárhely			
Kocsárd ind.	12.04	8.53	9.49
Maros-Ujvár "	12.12	—	9.58
Felvincz "	12.19	—	10.07
Nagy-Enyed "	12.45	9.17	10.42
Tövis ér.	1.05	9.33	11.07
Gyula-Fehérvár			
Tövis ind.	1.15	9.40	11.32
Karácsonfalva "	1.44	—	12.03
Balászfalva "	2.00	10.12	12.24
Hosszu-Aszó "	2.17	—	12.43
Mikeszása "	2.34	—	1.02
Kis-Kapus ér.	2.52	10.45	1.22
Nagy-Szeben			
Kis-Kapus ind.	3.07	10.52	1.57
Brassó ér.	9.20	3.15	10.15

Predeal—Budapest			
Brassó ind.	6.30	2.16	5.45
Kis-Kapus ér.	12.29	6.14	1.42
Nagy-Szeben			
Kis-Kapus ind.	12.35	6.29	2.07
Mikeszása "	12.54	—	2.27
Hosszu-Aszó "	1.10	—	2.44
Balászfalva "	1.29	7.02	3.06
Karácsonfalva "	1.45	—	3.22
Tövis ér.	2.11	7.31	3.50
Gyula-Fehérvár			
Tövis ind.	2.26	7.38	4.15
Nagy-Enyed "	2.48	7.55	4.44
Felvincz "	3.12	—	5.10
Maros-Ujvár "	3.19	—	5.19
Kocsárd ér.	3.26	8.19	5.17
Maros-Vásárhely			
Kocsárd ind.	3.36	8.24	5.47
Kolozsvár ér.	5.59	10.08	9.18
Deés felé			
Kolozsvár ind.	6.28	10.18	8.00
Budapest-Józsefváros ér.	7.40	7.30	10.12

*) A vastagabb vonalok közti számok az éji időt jelölik.

VEGYES HIREK.

— **Értesítés.** Nagy-Enyed város uzodája folyó hó 20-án a n. é. közönség használatára megnyitattik. A használatra vonatkozólag a következő furdőrend állapittatik meg: 1. Szerdán és szombaton délután 2 órától estig kizárólag a Bethlen-főtanoda ifjúsága fürdik díjmentesen és saját uszmestere felügyel te alatt. — 2. A többi napok-

ban és órákban fürödnek: a.) a férfiak: reggel 6 től 8 óráig, és 11 1/2 óráig, b.) a nők: reggel 8-tól 11 1/2 óráig. — 3. Egy fürdő-jegy ára 10 kr, katonajegy örmestertől lefelé és diák-jegy — az 1. pontban írt órákon kívül — 5 kr. A fürdő-jegyek a bemenetnél a városi uszómesterek kézbesítendők. Bérlet-jegyek válthatók a városi adópenztárnál, ruha nélkül egy naptári óra 1 forint 50 kr-ért, egész időnyire 4 frt-ért. Fürdő-jegy nélkül senkinek sem szabad fürödni és az érdekelteken kívül a zárt helyiségbe lépni. — 4. A fürdéshez szükséges ruhaneműk az uszoda helyiségben kaphatók a városi uszómesternél. Egy uszógatyára egyszeri használatra 2 kr, egy lepedő ára 3 kr, egy kendő ára 1 kr. A fürdő ruhák díjai a városi uszómester kezéhez fizetendők le. — 5. A városi uszómester köteles mindenkinek, ki uszni kíván tanulni, tetszés szerinti számban egy lezékét 10 kr tandíj lefizetése mellett adni. — 6. Minden rendzavaró és illemt sértő magaviselet a városi rendőrség által szigorúan fog büntettetni. — 7. A rend és tisztaság felügyeletével ezen évi fürdő időnyire dr. Winkler Albert városi főorvos és Bőjtke Zsigmond v. levéltárnok urak bíznak meg. — 8. Súlyos esetek feljegyzésére a nagyjármű közönség rendelkezésére az előcsarnokban panaszkönyv tétetik ki. — 9. Kutyát az uszoda helyiségbe vinni tilos. — 10. Fürdő-jegyek az uszoda melletti koresmánál válthatók. A városi tanácsból. Nagy-Enyed, 1883. május hó 17-én. Kovács Gyula, polgármester.

— **A városi uszoda** környéke kezd esinos alakot nyerni. Az odavezető néhol alig egy métert kitevő ut, átlag öt méterre szélesített ki, s így székér utul is használható. Az érdekelt áldozatkész telektulajdonosok az ut szélesítésére megkívántató területeket ingyen engedték át, a kertelés mozdításának költségeit a város fedezte. Két díszletlen kunyhó az uszoda mellett leromboltatván, hely nyeretett a létesítendő meleg fürdő, némi parkirás és egy új út nyitására. Gesztenyefák, vadszőlők, rózsza- és borostyán bokrok a parkirás megkezdésének biztató előjeleiként már díszítik az uszoda környékét. — A patak árjai ellen a múlt évben az uszoda tervszerű ezvekelésekkel biztosítottatván, ezen mélyen fekvő helyet a tanács az építési törmelékek lerakására közhelyül jelölte ki. (Az alsó patak és uszoda közt.)

— **A nagyenyedi ref. egyházközség** főgondnokává a kerületi közgyűlés a három jelölt közül Kovács Sándort választotta meg.

— **Alsó-Fehérmegye központi választmányának** május hó 12-én tartott gyűléséből 5—883. sz. a kelt intézkedése folytán az 1874. XXXIII. t. cz. 32. §-a értelmében közhírré tétetik, hogy az országgyűlési képviselő-választók névjegyzékének 1884-ik évre leendő kiigazítására kiküldött összeíró küldöttség működése folyó hó 28-án délelőtt 9 órakor a városi adószedői hivatal helyiségben kezdetét veendő. — Nagy-Enyeden, 883. május 17-én. Kovács Gyula, elnök.

— **Istensegítről Nagy-Enyedre** május 19-ikén érkezett székely szekeres gazdak második csoportjának névsora és lélekszáma. Lovász Ferencz 4 lélek. Nyisztor Józsa 3. Kató András 3. Barabás János 5. Bálint Mihály 4. Kovács Józsa 5. Balázs Jánoska 7. Kovács Ádám 3. Bójte Józsa 5. Kató Pál 3. Szász István 4. Nagy Józsi Varga 5. Kató István 2. Gergely Ferencz 8. Györfi Ádám Ferencz 7. Molnár Albert 4. Kató Márton 5. László István 3. Lovász Józsa 5. Biró Balázs 2. Biró György Ferencz 3. Tamás Péter 5. György Ferencz 6. Györfi Márton 3. Szabó Józsa 5. Varga István 3. János Antal 3. László István Purics 4. Györfi Ádám 7. Györfi Antal 7. László Péter 7. Nyisztor István 5. Nyisztor Orbán 1. Nyisztor András 3. László Ferdi Purics 3. Varga István 2. — Ezek szerint összesen 159 lélek érkezett 34 kétfogatu, 1 háromfogatu és 1 egyfogatu szekeren, 72 lóval. (Varga István 3 lóva 5 tagu családját 1 kétfogatu és 1 egyfogatu szekeren szállítja Pancsova felé).

— **Községek sorrendje** a nagyenyedi adókövető bizottság által tárgyalandó adókra nézve. Május hó 21-én Vajasd, Gáldtő, Koslárd, M.-Szentimre. 22-én Benedek, Mindszent, Felső- és Alsó-Gáld. 23-án Krakkó, Tibor, Királypatak. 25. és 26-án Felenyed, Béd, Muzsina, Alsó-, Közép- és Felső-Orbó, Vládháza, M.- és O. Boros-Bocsárd, Intregáld, Czelná és Igenpatak. 28. és 29-én Vizakna város, Örményszékes, Alamor, Mundra, Ladamos. 30-án Buzás-Bocsárd, Karácsonfalva és Oláh-Cseszve. — 31-én és következő napokon Nagy-Enyed város.

ORSZÁG-VILÁG.

Franciaország erős kezű kormányelnöke Ferry vezetése alatt belbajaival s ezek között kétségtelenül a legnagyobbak egyikével: a socialismus s ennek kisebb nagyobb veszélyű válfajaival, s a kommunistákkal bajlódik, kemény törvényeket készülvén ellenük hozni. Oroszországnak is megvan egy hasonló bajt okozó politikai felekezete: az irridentisták, kik Triesztet, Dél-Tyrolt stb. ohaj-

tanák tőlünk bekebelezni s kiknek Jelenleg Oberdank, a bomba merénylő legtiszteltőbb vértanujok. az irridentisták a képviselőházban is zajos jeleneteket provokáltak s nagyon feltűnt, hogy Crispi, egy volt minister is pártolta őket. De a képviselőház józan többsége elfordult tőlük. — Anglia kitűnő rendőrségével egymásután fogatja össze az irdynamit merénylőket és állítja esküdtszék elé. Borke és Cavendish gyilkossai felfedeztetvén, sorban lakolnak gaztettükért. Kost Whitehead és társai: dynamit és más robbanó szer gyártók és expedialók ellen foly a tárgyalás. — Oroszország felé fordul most különben a világ szeme, s arra indulnak a fejedelmi udvarok képviselői, sőt a montenegrói, bulgár fejedelmek, személyesen róják le a hatalmas pártfogó iránti hódolatukat. Hogy a nihilistáktól való félelem miatt a legnagyobb elővigyázati intézkedéseket teszik, egész hadseregeket s a rendőrség mindennemű osztályait összeesortosítják: az Oroszországban természetes dolog. Az emelvényekre, melyek a koronázási menet utczáin fognak állani csak a gróf Pahlen elnöksége alatt álló legfelső helyen kinevezett koronázási bizottságtól lehet jegyeket kapni. A helybélőknek szigorúan tiltva van botokat, ernyőket, csomagokat, magukkal vinni, még az esetben sem, ha a csomagokban enni való, narancs vagy más ilyes dolog van. A bécsi udvart Károly Lajos főherceg és neje: Mária Terézi főhercegnő képviseli a moszkvai koronázáson. Széchenyi Béla, Apponyi Sándor és Wilezek János grófok elkísérik Moszkvába Károly Lajos főherceget, mint a két államfél arisztokracziájának képviselői. A legújabb hírek szerint tizenharmadfél milliót utalványozott a kormány a koronázás költségeire; ez az őszszeg, bárha nagy is, alig lesz elegendő s nem fogja fedezni a rengeteg kiadásokat. Az 50,000 főnyi katonaság szállítása, a tábornokok és tiszték zsoldja legalább is három millióra rug. Tömördek pénzbe kerül az idegen udvarok képviselőinek és kíséretüknek megvendégelése is; legalább is kétszázan lesznek s az udvari miniszterium gondoskodik lakásaikról és ételmezéseikről; az orosz udvarnál levő nagykövetek és követek természetesen saját lakásaikban maradnak. A Kreml különböző pontjairól nyolcz villamos nap szórja majd sugarait 10—40,000 gyertya erejével. A villamos fényt huszonhárom lokomobil és hetven villamos gép állítja elő. Nagyjából elkészült már a nagy népiünnep programja is; 400,000 embert fognak megvendégelni a Chodinszky mezőn. 225 bejárója lesz az ünnep színhelyének s mindenik bejáró előtt jobbról és balról étkezőt állítanak föl: minden belépő vendég egy kosarat kap eledelekkel s egy agyagkorsót itallal; 450,000 kosarat készítenek. Az ünnep színhelyén 2500 hordó sört osztanak szét. Nagy néptömegek aligha lesznek a hivatalos ünnepeken, mert csak olyan embereket boesátnak a katonaságtól körülfogott térségekre, a kik jegyekkel vannak ellátva; e jegyeket a papok osztogatják. A moszkvai lapok különféle rendszabályokat emlegetnek, melyek sok kellemetlenséget okozhatnak a lakoságnak; így például a koronázás alatt az összes éttermek, koresmák és kévházak be lesznek zárva s a tribünökön nem szabad almát, diót és mogyorót enni. Száz vaggont sörrel és méhserral oly módon fognak felállítani, hogy a legnagyobb néptömeget 700 pinczér nagyon gyorsan kiszolgálhatják. A hus-pástétomok és sütemények előállítására kell: 30,000 font liszt, 6000 font friss hús, ép annyi füstölt és só-s hús, 1700 font vaj, 32,000 darab tojás, 14,000 font befőtt. Ezenfelül 400,000 darab czukorkákkal és mézes kalácsokkal töltött czukorszelenyét fognak szétosztani. A czukorszelenyek a czaszári pár monogramjával lesznek díszítve. Arra számítanak, hogy az ünnepen fél millió ember fog részt venni. A felügyelet és az ellenőrzés 1700 testőrvadászra van bízva.

KÖZGAZDASÁG.

A fekete mályva.

— **Dr. MAGYARI KÁROLY-tól.** —

(Folytatás és vége)

A mályva értékesítése.

Az eddigi, talán igen is hosszúra nyúlt tájékoztató ismertetések nyíltan ugyan ki nem fejezték, de önként érthető háttérét azon feltevés képezte, hogy a mályvatermelés megfizeti a reá fordított fáradságot. — Ha nem ezen nézetben lennénk, miért üzném-füzném tovább e dolgot? vagy miért is fogtam volna hozzá? Tartozom tehát indokolni, a mennyiben lehetőségem áll, ezen feltevés jogosultságát. Ezt pedig leghelyesebben úgy tehetem, ha felsorolom az előttem ismeretes tapasztalatokat s ezekből vonok el oly következtetést, a melyet ezekből elvonni lehet. Mályva-táblámon, mely kerek számban kifejezve 900 □ öl területű s inkább szőlőnek való déli fekvésű, kissé sovány, száraz talajjal bír, — a második évben 70, a harmadikban 160 kiló virág termett, a mi igen közepes, vagy éppen silány eredménynek mondható, ha azt a fen-nebb idézett tiszt. Holuby uróval hasonlítom össze, kinek a második évben 70, a harmadikban 34 s a negyedikben 20 kiló szárított mályvája termett, de csupán 100 □ ölnyi kis területen. Ezen adatokat könnyebb összehasonlíthatás

végett egy katasztrál. holdra átszámítva, termett volna egy holdon

	nálam	Holubynál.
a második évben	123 kiló.	1120 kiló.
a harmadik „	283 kiló.	544 kiló.
a negyedik „ még bizonytalan		320 kiló.

Itt közbevetőleg megjegyzem, hogy Holuby tiszt. urat a Puccinia növekedő pusztításai kihatott sodrából s midőn kis táblájának termése 20 kilóra hanyatlott, azaz mikor még mindig jelentékenyen nagyobb termése volt, mint nekem a kedvezőbb évben, felhagyott a további míveléssel s meggyérült mályváját kiszántatta.

A bevételbeli eredmény az árak nagy ingadozása miatt nagyon változó, s reám nézve annyiban kedvező volt, hogy a jobb elárúsítás némileg kárpótolta csekélyebb termésemet. Holuby tiszt. ur t. i. az első évben egy forintot, a más kettőben 70 kron adta el a kelyhétől megta-karított szárított mályvának kilóját, míg én hasonló áruért mindkét évben 1 frt 80 krt kaptam.

	nálam	Holubynál
lett volna		
a második évben	221 forint	1120 frt.
a harmadik „	469 „	380 frt.
a negyedik „ bizonytalan		224 frt.

Világos, hogy ily gyér adatok nem elégségesek arra hogy a mályvatermesztés értéke felett végérvényes ítélet mondassunk, mert e végből igen sok oly körülményt kellene ismernünk, melyeket most teljességgel nem ismerünk. Tudnunk kellene, hogy minő ipari cselekedta használják fel? hogy hozzávetőleg mekkora az ezt feldolgozó gyárak szükséglete? hogy honnan és mily mérvben fedeztetik ezen szükséglet? hogy lehet-e a tulproductiótól s ennek következtében természetnyünk elértéktelenedésétől vagy eladhatatlanságtól tartani? Mindezek daczára a fennebbi kis összehasonlításból következtethetünk annyit legalább a közelebb lefolyt évekre nézve hogy kedvező termési viszonyok s még mérsékeltbb árak mellett is (lásd Holuby 2-ik évét) a mályva oly eredményt adott, melyet legalább a mi viszonyaink közt szerencsésnek lehet mondani s hogy kedvezőlenebb termés idején is meg lehet elégedni az eredménynyel.

Látom az ellenvetést egy-két figyelmes olvasóm arczán, kik eddig kisérni elég szivesek voltak, hogy kimaradt valami, hol a termelési költségzámítás? Bevallom töredelmesen, ki maradt biz' az, de szándékosan maradt ki. A ki a dolog iránt érdeklődik s az eddigieket figyelmesen olvasta, az a vidékén szokásos munkárák alapján saját viszonyaira nézve sokkal jobban elkészítheti e költségzámítást, mint én tehetném s annak meg a közölt nyers bevételi adatoknál alapján könnyen tisztába jöhet az iránt, hogy előnyös-e reá nézve, ha esürös kertjének egy részét, vagy közeli törökbuza földjét mályvával beülteti? vagy előnyösebb, ha továbbra is az eddigi ismeretes termelési ágaknál marad? Részemről csupán arra figyelmeztetem, hogy ingyen a gazdaságban sem lehet semmihez is jutni s nagyobb nyereséget csak nagyobb munka árán lehet szerezni, mihez képest a mályvatermeléssel elérhető jövedelemnek nagyobb vagy kisebb volta legnagyobb részt a megművelésre alkalmazott munkaerő áráról függ. A hol a szedést, szárítást, tisztogatást, mint igen könnyű munkát olcsó munkással, vagy a családtagok különben többnyire veszendőbe menő munkájával végeztetjük, ott lehet nyereség; a hol pedig mind-ezt jó élelmezés mellett még 40—50 krral díjazott napszámossal végeztetjük, bármily kedvező évszerezű ár mellett is biztos a ráfizetés.

Befejezésül még egy kérdésre kell feleletet adnom, t. i. arra, hogy ha minden jól sikerült s terményünk eladásra kész, számíthatunk-e biztos vevőre? Erre 5—6 évi azon tapasztalatom alapján, hogy az előttem ismeretes termelők eddig mindig el tudták adni mályvájukat, bátran igennel válaszolhatok, sőt a közelebbi kedvezőbb árakból úgy hiszem azon következtetést is lehet vonni, hogy a termelés még eddig nem annyira kiterjedt, hogy a keresletet teljesen fedezze. Arról azonban senki sem állhat jót, hogy ezen állapot meddig tart. A mig tart használjuk fel, s ha megszűnt, egyszerűen visszatérünk eddigi termelési ágainkhoz, nagy berubázásunk nem megy kárba, mert ilyet tennünk nem kellett. A mályvát tőlünk bécsi gyógyanyag kereskedők (Droguisták) veszik meg, kik csak közvetítőül szolgálnak s a megvett árut Párisban adják el, honnan az Londonba veszi útját.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.
TÖRÖK BERTALÁN. **SZILÁGYI PÁRKAS.**

KIADÓ-TULAJDONOS: **WOKÁL JÁNOS.**

Egy most érkezett tanító, ki a francia- és angol nyelvet alaposan tudja, ajánlkozik mérsékelt árért e nyelvekben órákat adni. — Közelebbi tudósítást ad a kiadóhivatal.